

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Explicatur definitio æternitatis à Boëtio tradita,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

*ziliū, meis motibus equiparari non potest. De-
sideriorum meorum non est modus, nunc illa, nunc
ista cogito & desidero: undique patet mihi faci-
lis transitus, agilis discursus, de summis ad ima,
& de imis ad summa. Dignè explicare non pos-
sum, quot alternationis modos momentaneis per-
turbationibus induo, & quàm multipliciter me
alternantium vicissitudinum motibus variare con-
suevi. Modò me in fiduciam erigo, modò in dif-
fidentiam cado: nunc per constantiam figor, nunc
subitaneo terrore concutor: modò me turbat ira,
modò ingens furor exagitat, &c.*

ARTICVLVS VII.

De aternitate Dei.

Ad quæstionem 10. Divi Thomæ.

139. **C**onstat ex suprâ dictis, Deum esse æternum,
& aternitatem illi soli propriè competere:
duplex enim est divinæ aternitatis radix. Prima,
divini esse plenitudo, seu ratio entis per essentiam:
quia nihil potest esse à semetipso, & totam essen-
di plenitudinem in se continere, nisi sit ab æter-
no, ut egregiè demonstrat Anselmus in profol.
cap. 22. ubi alloquens Deum, sic ait: *Tu verò es
quod es, quia quidquid aliquando, aut modò es,
hoc totus, & semper es. Et tu es qui propriè &
simpliciter es: quia nec habes fuisse, aut futurum
esse, sed tantùm præsens esse, nec potes cogitari
aliquando non esse.* Quod etiam eleganter pro-
sequitur Tertullianus libro 1. contra Marcionem,
his verbis: *Deus si est vetus, non erit: si est no-
vus, non fuit: novitas initium testificatur, ve-
tustas finem comminatur: Deus autem tam alienus
est ab initio, & sine, quàm à tempore arbitro,
& metatore initij & finis.*
140. Secunda aternitatis radix est summa divini esse
immutabilitas; sicut enim tempus, motum; ita
æternitas, perfectam immutabilitatem consequi-
tur. Unde Fulgentius de fide ad Petrum cap. 7.
*Firmiter tene, & nullatenus dubites, Deum si-
cut immutabilem, ita solum verè æternum esse.*
- cap. 7. Idem declaratur in visione Danielis. *Aspiciebam
(inquit) donec Throni positi sunt, & antiquus
dierum sedet &c.* Ubi tria ponderanda sunt, & qui-
bus summi numinis aternitas designatur. Primum
est, quòd Deus, *Antiquus dierum*, à Daniele
appellatur: *Sic enim nuncupatur* (inquit Diony-
sius) *ed quod omnium sit aternitas, & tempus:
quòdque dies eius aternitatem, atque omne tem-
pus antecesserit; quòdque aternitatis, & dierum
sit auctor, mutetque opportunitates, & tempo-
ra.* Secundum est, quòd ei paratur thronus: nam
thronus, ratione firmitatis, divini esse immuta-
bilitatem designat, quæ aternitatis est radix. Ter-
tium est, quòd Propheta Ezechiel testatur se vi-
disse hunc Thronum, non in firmamento, vel
sub firmamento, sed super firmamentum, ex cu-
jus uniformi motu, omne tempus originem ha-
bet: ut significaret, Deum ratione suæ aternita-
tis esse supra omnia tempora, *ipsūque* (ut lo-
quitur Dionysius loco citato) *esse omnium ævum,
& tempus: ante dies, ante ævum, ante tempus.*
Unde Bernardus Dei naturam, ejusque aternita-
tem describens, dicit: *Tempora sub ea transiunt,
non ei: futura non expectat, præterita non re-
cogitat, præsentia non experitur.* Hoc ergo præ-
supposito, tanquam de fide certo, exponenda est
definitio aternitatis à Boëtio tradita, & quadam

A difficultates, quæ circa illam occurrunt, breviter
discutiendæ sunt.

§. I.

*Explicatur definitio aternitatis à Boëtio
tradita.*

Dico primò: Aternitas rectè definitur à Boë-
tio: *Interminabilis vite tota simul, & per-
fecta possessio.* Ita D. Thomas hic art. 1.

Explicatur hæc definitio. Dicitur primò æter-
nitas, *possessio*, ad designandam ejus immutabi-
litem, stabilitatem, & indeficientiam: illud
enim dicimur possidere, quòd firmiter, & quietè
habemus, & à quo nullo modo dimoveri possu-
mus, ut ait S. Doctor loco citato in resp. ad 6.

Secundò dicitur, *tota simul*, ut per hoc à tem-
pore distingatur, cujus essentia tota simul non
est, sed per successione, & per partes acquiri-
tur, ut ibidem docet idem S. Thomas in resp.
ad 4. & in 1. sent. dist. 8. quæst. 2. art. 1. ad 4.
ubi dicit, quòd per istas duas particulas, duplex
imperfectio, quæ est in tempore, ab aternitate
excluditur: imperfectio scilicet divisionis, quæ
excluditur per istam particulam, *tota*; & imperfec-
tio successione, quæ per particulam, *simul* tol-
litur. Unde aternitas consistit in unico *nunc*
indivisibili, quòd nunquam est crastinum, nun-
quam hesternum, nunquam præteritum, nun-
quam futurum, sed semper hodiernum, sem-
per nunc in quo Deus omnia cognoscit; tam fu-
tura, quàm præterita, & præsentia, ut docet
Augustinus in Psal. 2. explicans illud, *Ego hodie
genui te*, ubi per *hodie* intelligit aternitatem,
in qua (inquit) *nec præteritum quidquam est, qua-
si esse desuit, nec futurum, quasi nondum sit.*

Unde egregiè Petrus Damianus epist. 4. cap. 8.
*Omnia que apud nos elabendo discurrunt, &
per temporum vicissitudines se variant, apud illud
hodie (æternitatis) stant, & immobiliter per-
severant. In illo hodie dies ille adhuc immobilis
est, in quo mundus iste sumpsit exordium: in illo
iam & ille nihilominus est, in quo iudicandus
est, per æterni iudicii æqualem.*

Tertio dicitur, quòd illa possessio vite est per-
fecta, ad excludendum nunc temporis (inquit
D. Thomas hic art. 1. ad 5.) licet enim nunc
temporis totum simul sit, ac partes non habeat,
tamen absolute non est quid perfectum, nec in
eo res aliqua perfectè possidetur.

Quartò dicitur quòd aternitas est *possessio vite*,
potius quàm esse: quia, ut ibidem dicit S. Do-
ctor in resp. ad 2. esse non se extendit ad opera-
tionem, sicut vivere, quòd non solum de ope-
ratione, sed etiam de esse prædicatur in viventi-
bus: quia in viventibus vivere est esse, ut dicitur
3. de anima text. 37. Vel secundò dicere possu-
mus cum eodem in 1. sent. loco citato, ad 2. quòd
potius dixit Boëtius aternitatem esse possessio-
nem vite quàm esse, quia in illo qui solus habet
æternitatem, esse & vivere sunt omnino idem
& illam summam actualitatem, quæ tanta est,
ut Deus suum esse & operari sibi identificet,
per hoc voluit nobis indicare.

Tandem dicitur, quòd aternitas est *possessio
vite interminabilis*, ad designandum quòd illa
omni prorsus termino careat, nec habeat, vel
habere possit principium, aut finem. Unde cir-
culo comparatur: tum quia figura circularis om-
nium perfectissima est: tum etiam, quia cum
principium fini conjungat, caret ipsa principio &

fine. Comparatur etiam centro, quia sicut illud, licet indivisibile sit, adest tamen cuique puncto opposito in circumferentia, & omnibus lineis à circumferentia ad centrum deductis: ita pariter aternitas licet consistat (ut supra dicebamus) in unico nunc indivisibili, adest tamen & coexistit omnibus partibus & differentiis temporis, non solum praesentis, sed etiam praeteriti & futuri. De quo fusè in Tractatu de Scientia Dei, Circa definitionem aternitatis jam explicatam, & rationem formalem illius, duæ occurrunt difficultates breviter hic resolvendæ.

§. II.

Utrum aternitas includat rationem durationis, & mensuræ respectu Dei?

142. **D**ico secundò: Aternitas est essentialiter duratio. Est contra Aureolum in 1. dist. 9. quæst. 2. art. 2. ubi docet aternitatem non esse durationem, sed ipsam divinam naturam, quatenus habet vim coexistendi infinito tempori imaginario: sicut immensitas est quædam vis, quæ potest attingere omne spatium imaginabile. Ejus fundamentum est, primò quia duratio importat successivam quandam extensionem prioris & posterioris, quæ repugnat aternitati: cum illa sit indivisibilis, & tota simul. Secundò quia Boëtius in definitione aternitatis, non posuit durationem, sed possessionem: Ergo illa non est essentialiter duratio.

Nostra tamen conclusio est D. Thomæ hinc art. 2. ubi ait: *Deus est sua aternitas, cum tamen nulla alia res sit sua duratio.* Et in 1. dist. 19. quæst. 2. art. 2. docet hæc tria nomina scilicet aternitas, tempus, & ævum, durationem quandam significare. Ex quo sumitur ratio fundamentalis nostræ sententiæ: Nam aternitas, ævum, & tempus, sunt veluti tres species sub eodem genere contentæ: Sed ævum, & tempus sunt sub genere durationis; tempus enim est duratio rerum successivarum & mutabilium; ævum duratio rerum incorruptibilium quantum ad esse: Ergo etiam aternitas est essentialiter duratio entis omnino immutabilis & necessarii, scilicet Dei.

143. Secundò probatur conclusio, destruendo præcipuum fundamentum Aureoli. Duratio ex vi sui proprii & præcisi conceptus, non importat formaliter successionem, sive extensionem prioris & posterioris, imò potius formalis successio diminuit perfectionem durationis: dicitur enim aliquid durare, quandiu permanet in esse; quando autem amittit esse, amittit durationem: Ergo quanto minus amittit de esse, tanto perfectius durat; in successione autem clauditur aliqua amissio essendi, quatenus non eodem modo aliquid perseverat, neque est in actu, sed transit de potentia ad actum: Ergo successio non est de conceptu durationis, sed potius diminuit, & imperficit ipsam rationem durationis: ex quo patet responsio ad primum Aureoli fundamentum.

Ad secundum verò, dicendum cum D. Thomæ in 1. dist. 8. quæst. 2. art. 1. ad 6. quod duratio ex ratione nominis importat quandam partium extensionem, quam attendens Boëtius, noluit in definitione aternitatis, uti nomine durationis, sed possessionis, ut significaret illam, non quancumque durationem esse, sed durationem immutabilem, indeficientem, & indivisibilem.

144. **D**ico tertio: Aternitas habet rationem mensuræ respectu esse divini, non quidem formaliter,

Tom. 1.

A sed tantum virtualiter. Est contra Vazquem hinc disp. 31. cap. 5. ubi docet in aternitate includi essentialiter negationem mensuræ, quod etiam docet Suarez in metaphysica disp. 50. sect. 4. Est tamen D. Thomæ hinc art. 5. ubi bis dicit aternitatem esse mensuram esse permanentis.

B Ratio etiam id suadet, illud enim per quod cognoscitur quantum sit res extensa, sive formalis, sive virtuali extensione, est mensura talis rei: nam ut docet Philosophus 10. metaph. cap. 2. & 3. mensura est id quo quanta res sit dignoscimus, & quantæ ejus partes: Atqui aternitas Dei est ratio per quam cognoscitur, quantum Deus virtualiter in sua duratione sit extensus: Ergo aternitas aliquam mensuræ rationem includit.

Confirmatur primò: Omnis duratio est mensura esse actualis ad quod sequitur: nam tempus v. g. est mensura esse successivi motus, & ævum esse permanentis Angeli: Sed aternitas virtualiter sequitur ad esse divinum omnino immutabile: Ergo est ejus mensura.

Confirmatur secundò: Aternitas importat in suo conceptu perfectam uniformitatem durationis simplicissimæ, qualis est divina: unde sicut motus primi mobilis, ratione suæ uniformitatis, habet rationem mensuræ, respectu rerum mutabilium, ita & aternitas est mensura esse permanentis, & immutabilis.

C Quod autem ratio mensuræ quam includit, non sit ratio mensuræ formalis, sed tantum virtualis, breviter ostenditur. Mensura formalis, & proprie dicta, importat relationem, ac proinde distinctionem realem inter mensuram & mensuratum, & dependentiam mensurati, à mensura, quæ non possunt reperiri in Deo: Ergo aternitas non potest esse mensura formalis, sed tantum virtualis esse divini: eo ferè modo, quo natura divina dicitur esse causa virtualis suorum attributorum; sicut enim ita ad illa comparatur, ut si aliquam possent habere causam, nullam aliam haberent quam ipsam, ita si divinum esse posset habere realem aliquam mensuram suæ durationis, aliam præter aternitatem non haberet, nec habere posset.

D Confirmatur: Licet in Deo non distinguantur actus intelligendi, & ejus objectum primum, illud tamen habet aliquo modo rationem mensuræ respectu divinæ intellectiois, cum se habeat ut ejus specificativum: Ergo similiter ratio mensuræ, saltem virtualis, non repugnat aternitati respectu esse divini, quamvis ab illo non distinguatur.

E Ex quo impugnata manet sententia Vazquesij, & aperitur æquivocatio, quæ laboravit in hac materia: licet enim aternitas includat negationem mensuræ limitatæ & formalis, quæ non potest Deo convenire, quia cum sit infinitus, & summè perfectus, nec potest adequari per mensuram aliquam limitatam, nec subijci mensuræ alicui extrinsecæ, quia nihil extra Deum datur simplicius & uniformius: illa tamen, cum explicet in suo conceptu uniformitatem & regularitatem durationis divinæ, quam alia attributa non explicant, dicitur notificare per modum mensuræ, saltem virtualis, quantitatem durationis existentie divinæ.

Ex his etiam confutatur aliorum sententia, qui docent aternitatem esse attributum purè negativum, quod constituitur, vel per negationem successiois, ut docet Scotus quodlib. 6. vel per negationem dependentie ab alio, ut asserit Suarez

Q iij